

Nacht van de Wetenschap: 'Music Inside Out'

Sprekers Utrecht

Nachtvoorzitter: Eva Cleven

Eva bekijkt het leven door een roze bril en wil alles een keer proberen. Het liefst tegelijk. Ze groeide al dansend en zingend op, leerde dubbele pirouettes op de dansacademie, studeerde muziekwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Haar liefde voor radio kwam tijdens haar studie Nieuws & Media. Ze verzamelt vinyl sinds ze 13 is en weet alles van Cubaanse sigaren. Het enige dat enthousiaster is dan Eva zelf, is haar haar.

Op dit moment is Eva dj bij NPO FunX, presentatrice bij de VPRO. Eva presenteert hier items omtrent verschillende festivals zoals Lowlands, IDFA, en het Nederlands Film Festival. En ze is te zien als presentatrice van Het Klokhuis op Zapp.

Pauwke Berkers

Dr. Pauwke Berkers is universitair docent Sociologie van Kunst en Cultuur bij het departement Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zijn onderzoek richt zich op gender en etnische ongelijkheid in kunst en cultuur en is verschenen in, onder andere, *Poetics*, *Journal of Gender Studies*, en *Gender & Society*. Tevens is hij mede-auteur van het boek *Grondbeginselen der Sociologie* en één van de oprichters van het Rotterdam Arts and Sciences Lab.

Lezing: Niet lullen maar spelen: genderongelijkheid in de popmuziek

Gender lijkt weer helemaal terug als thema op de maatschappelijke agenda, zoals recente discussies omtrent het aantal vrouwelijke hoogleraren, vrouwenvoetbal en de SIRE campagne 'Laat jij jouw jongen genoeg jongen zijn?' laten zien. Ook binnen het domein van de popmuziek lijkt de aandacht voor genderongelijkheid te zijn toegenomen. Popsterren als Beyoncé en Taylor Swift positioneerden zich expliciet als feministisch en Spotify startte *The Equalizer Project* om gelijke kansen voor mannen en vrouwen in de muziekindustrie te promoten. Maar hoe zit het nu feitelijk met genderongelijkheid in popmuziek en hoe kunnen we eventuele verschillen verklaren?

Ten eerste laten we de data aan het woord. Is popmuziek maken eerder een mannen- dan een vrouwenhobby? In welke mate zijn mannen en vrouwen vertegenwoordigd in de hitlijsten, op de radio en op festivals? Hoe schrijven de media over hen? En wie verdient er meer met het maken van muziek? Ten tweede wordt geprobeerd deze verschillen sociologisch te duiden. Zijn mannen 'natuurlijk' beter in popmuziek, worden vrouwen regelrecht gediscrimineerd of spelen subtielere gendermechanismen een rol? Ten derde komt de morele vraag aan de orde of – en zo ja, waarom – genderongelijkheid een probleem is, en voor wie dan wel?

Deze lezing wordt op hetzelfde moment in het programma ook aangeboden in Den Haag.

Hannes Datta

Dr. Hannes Datta MSc is werkzaam aan de Tilburg School of Economics and Management, en houdt zich sinds zijn promotie in 2014 bezig met het ontwikkelen en toepassen van geavanceerde econometrische modellen op het gebied marketing, data science en de muziekindustrie. Zijn vernieuwende onderzoek heeft publicaties opgeleverd in verschillende wetenschappelijke journals die tot de absolute top worden gerekend binnen het vakgebied. Voor zijn onderzoek heeft Datta recent een NWO Veni-beurs ontvangen, en is hij in 2016 gekozen tot Teacher of the Year van Tilburg University.

Lezing: De maatschappelijke impact van online streaming

Consumenten maken in toenemende mate gebruik van streamingproducten. Zo groeien abonnementen op gestreamde muziek (denk aan Spotify, Apple Music) ten koste van de aanschaf ervan (bijvoorbeeld via iTunes). Er is nog maar weinig bekend over hoe online streaming de consumptie van digitale goederen zoals muziek verandert. Tijdens de Nacht van de Wetenschap geeft Hans Datta toelichting over de gevolgen van muziekstreaming voor consumenten, verkopers en artiesten: geeft het beschikbaar stellen van miljoenen liedjes op streaming diensten zoals Spotify de consument een gevoel van welvaart? Vergroot het de sterrenstatus van artiesten die al naam hebben gemaakt of heeft het juist eerder een positief effect op beginnende artiesten? En zorgt de verandering in luistergedrag zoal het delen van playlists ervoor dat de samenleving dichter bij elkaar komt te staan?

Videofragmenten

- Paaspop academy 2015:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ql-v0cT0R8Q> (met Engelse ondertiteling)
<https://www.youtube.com/watch?v=KjQs0BNEhp0> (zonder ondertiteling)
- Sketchboard video, journal of marketing 2017:
<https://www.youtube.com/watch?v=LP8codXiqAE>
- Data science & music – minicollege (8 minuten):
<https://videocollege.uvt.nl/Mediasite/Play/1c010b4dc2644f4880f4604b3a4b57051d>
- Data science & music – minicollege (45 minuten):
<https://videocollege.uvt.nl/Mediasite/Play/7ca4c828e11c4608b5de3571efd6425c1d>

Rosalie Kühlmann

Rosalie studeerde Geneeskunde aan de Rijksuniversiteit in Groningen. Na het behalen van haar artsdiploma startte Rosalie een promotietraject bij de onderzoeksgroep 'Music as Medicine' in het Erasmus MC Rotterdam onder begeleiding van prof. dr. Hans Jeekel. Tijdens dit traject doet zij literatuur- en klinisch onderzoek naar de mogelijkheden van muziek in het verminderen van angst en pijn bij volwassenen en kinderen die een operatie ondergaan. Naast haar promotieonderzoek werkt Rosalie als arts-assistent op de afdeling Kinderchirurgie in het Erasmus MC - Sophia Kinderziekenhuis in Rotterdam.

Muziek als medicijn

De onderzoeksgroep Muziek als Medicijn doet onder begeleiding van prof. dr. Hans Jeekel vanuit het Erasmus MC Rotterdam sinds 2011 evidence-based onderzoek naar muziek in de gezondheidszorg met als doel muziek als innovatieve, evidence-based behandeling binnen en buiten de gezondheidszorg te implementeren. Door het uitvoeren van systematische literatuuranalyses en kwalitatief hoogstaand klinisch onderzoek draagt de onderzoeksgroep bij aan de wetenschappelijke kennis over de werking en de toepassingen van muziek. Dit alles met het doel om muziek als behandeling in de reguliere zorg mogelijk te maken. Welke stappen al zijn gemaakt, én welke stappen er nog zullen volgen voordat muziek zijn intrede kan doen in de huidige gezondheidszorg, wordt verteld in deze presentatie.

Deze lezing wordt op hetzelfde moment in het programma ook aangeboden in Den Haag.

Iris Sommer

Prof. dr. Iris Sommer is psychiater en hoogleraar aan het UMC Groningen. Zij richtte in 2006 de Stemmenpoli UMC Utrecht op, schreef in 2011 *Stemmen Horen* en in 2015 de bestseller *Haperende Hersenen*.

Lezing: Waarnemen en hallucineren

Waarnemen is strikt persoonlijk. In de binnenkant van onze slaapkwab, diep achter je oor, ligt een opgerold structuurtje dat de hippocampus, ofwel het zeepaardje heet. In dat zeepaardje wordt voortdurend een zo goed mogelijke weerspiegeling van de buitenwereld bijgehouden. Wij beleven

dus niet de echte buitenwereld, maar de afspiegeling daarvan die onze hersenen bijhouden. Er bestaat dan ook geen objectieve realiteit, alleen een subjectieve, in ons hoofd. Dat beeld van de werkelijkheid wordt voortdurend bijgesteld aan de hand van informatie die via onze zintuigen binnenkomt.

Ons beeld van de werkelijkheid wordt slechts voor een klein deel gebaseerd op wat we zien en horen, en voor een groot deel op wat we (denken) te weten. Onze hersenen zijn zo groot omdat we voortdurend leren van eerdere ervaringen die we opslaan in ons brein. We nemen in werkelijkheid slechts een deel waar van wat we denken te zien en te horen, we vullen ruim 60% aan met informatie uit ons geheugen. We zien daarom wat we verwachten te zien en we horen wat we denken te horen. We horen dus maar gedeeltelijk met onze oren, en voor een groot deel met onze hersenen.

Alles wat we eerder van betekenis achtten wordt opgeslagen in het geheugen. Dat zijn niet alleen ervaringen die we hebben opgedaan, ook inzichten die we hebben verworven, angsten, wensen, situaties die we van anderen hebben gehoord. Die achtergrond informatie bepaalt voor een groot gedeelte wat we waarnemen, omdat we daaruit putten om informatie uit de zintuigen aan te vullen. Waarnemen is niet nauwkeurig, en we zitten er dan ook regelmatig naast: je neemt iets waar dat er niet is: iemand die je naam roept, de ringtone van je mobiel, een engelenkoor, een gezicht tussen de struiken of een man achter de deur. Hallucinaties horen bij waarnemen, het is de foutenmarge van ons brein.

Videofragment

Fragment uit college Universiteit van Nederland – waarom zie of hoor je soms iets wat er helemaal niet is? https://www.youtube.com/watch?time_continue=88&v=_VTJvYAzKRA

Sprekers Den Haag

Nachtvoorzitter: Eveline van Rijswijk

Eveline is historica, en ze is daar stiekem best trots op! Maar dat is niet het enige waar ze bekend om staat. Ze is ook presentator en programmamaker. Als voormalig hoofdredacteur van de Universiteit van Nederland maakte ze honderden video's met wetenschappers uit het hele land. Een van haar grote drijfveren is een zo groot mogelijk publiek enthousiast maken voor de wetenschap!

Susan van Hooren

Dr. Susan van Hooren is lector van de landelijke coöperatie Kennisontwikkeling Vaktherapie. Daarnaast is ze werkzaam als universitair docent bij de Open Universiteit. Haar onderzoek richt zich op klinisch psychologische onderwerpen met een nadruk op vaktherapeutische disciplines, te weten: beeldende therapie, dans-bewegingstherapie, dramatherapie, muziektherapie en psychomotorische therapie.

Lezing: De juiste snaar raken met muziektherapie

Muziek heeft de potentie om onze emoties te beïnvloeden, sociale relaties te versterken en motivatie te verhogen. Het is dus niet vreemd dat muziektherapie al jaren wordt ingezet wanneer mensen te maken hebben met psychische klachten of gedragsproblemen. Muziektherapie is een relatief goedkope niet-farmacologisch behandelvorm, waarin op een methodische wijze muzikale elementen doelgericht worden ingezet. Binnen muziektherapie kan de cliënt leren om emoties beter te reguleren, sociale interactiepatronen in positieve zin te veranderen of specifieke vaardigheden aan te leren. Ook wordt het soms ingezet bij aanvang van een behandeltraject om zodoende de motivatie te vergroten. De laatste jaren wordt er steeds meer wetenschappelijk onderzoek naar deze vorm van therapie verricht bij verschillende doelgroepen, zoals bij mensen met dementie, mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen of bij mensen met kanker. Tijdens deze presentatie wordt ingegaan op dit onderzoek naar de kenmerken en de effecten van muziektherapie.

Hans Jeekel

Professor Hans Jeekel is emeritus hoogleraar chirurgie aan het Erasmus MC. Hij heeft, als muzikliefhebber en onderzoeker, grote interesse in muziek en de effecten ervan op het herstel van de patiënt. Hij zal vertellen waarom een juiste dosis Chopin, Beatles of Brahms soms beter kan werken dan sommige pillen. De onderzoeksgroep Muziek als Medicijn is opgericht door prof. dr. Hans Jeekel, met als doel te bestuderen hoe muziek kan worden toegepast in de geneeskunde. Ondertussen zijn er een aantal promovendi die onderzoek doen naar de effecten van muziek op gezondheid, ziekte en herstel. Bij het onderzoek werkt Jeekel samen met hoogleraren van het Erasmus MC, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het Codarts-conservatorium.

Muziek als medicijn

De onderzoeksgroep Muziek als Medicijn doet onder begeleiding van prof. dr. Hans Jeekel vanuit het Erasmus MC Rotterdam sinds 2011 evidence-based onderzoek naar muziek in de gezondheidszorg met als doel muziek als innovatieve, evidence-based behandeling binnen en buiten de gezondheidszorg te implementeren. Door het uitvoeren van systematische literatuuranalyses en kwalitatief hoogstaand klinisch onderzoek draagt de onderzoeksgroep bij aan de wetenschappelijke kennis over de werking en de toepassingen van muziek. Dit alles met het doel om muziek als behandeling in de reguliere zorg mogelijk te maken. Welke stappen al zijn gemaakt, én welke stappen er nog zullen volgen voordat muziek zijn intrede kan doen in de huidige gezondheidszorg, wordt verteld in deze presentatie.

Deze lezing wordt op hetzelfde moment in het programma ook aangeboden in Utrecht.

Julian Schaap

Julian Schaap MSc is promovendus en docent Sociologie van Kunst en Cultuur bij het departement Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij is als cultuursocioloog werkzaam aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, waar hij onderzoek doet naar allerlei vormen van sociale ongelijkheid op basis van smaakvoorkeuren en culturele levensstijlen.

Lezing: Niet lullen maar spelen: genderongelijkheid in de popmuziek

Gender lijkt weer helemaal terug als thema op de maatschappelijke agenda, zoals recente discussies omtrent het aantal vrouwelijke hoogleraren, vrouwenvoetbal en de SIRE campagne 'Laat jij jouw jongen genoeg jongen zijn?' laten zien. Ook binnen het domein van de popmuziek lijkt de aandacht voor genderongelijkheid te zijn toegenomen. Popsterren als Beyoncé en Taylor Swift positioneerden zich expliciet als feministisch en Spotify startte *The Equalizer Project* om gelijke kansen voor mannen en vrouwen in de muziekindustrie te promoten. Maar hoe zit het nu feitelijk met genderongelijkheid in popmuziek en hoe kunnen we eventuele verschillen verklaren?

Ten eerste laten we de data aan het woord. Is popmuziek maken eerder een mannen- dan een vrouwenhobby? In welke mate zijn mannen en vrouwen vertegenwoordigd in de hitlijsten, op de radio en op festivals? Hoe schrijven de media over hen? En wie verdient er meer met het maken van muziek? Ten tweede wordt geprobeerd deze verschillen sociologisch te duiden. Zijn mannen 'natuurlijk' beter in popmuziek, worden vrouwen regelrecht gediscrimineerd of spelen subtielere gendermechanismen een rol? Ten derde komt de morele vraag aan de orde of – en zo ja, waarom – genderongelijkheid een probleem is, en voor wie dan wel?

Deze lezing wordt op hetzelfde moment in het programma ook aangeboden in Utrecht.

Erik Scherder

Prof. dr. Erik Scherder is hoogleraar Klinische neuropsychologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en hoofd van de gelijknamige sectie. Hij onderzoekt o.a. de rol van bewegen en niet bewegen in relatie tot cognitie bij mensen met een dementie. De invloed van dementie op pijnbeleving, hoofdletsel tijdens topsport, forensische neuropsychologie en de invloed van muziek op de hersenen.

Lezing: Muziek is bewegen!

Muziek en bewegen liggen héél dicht bij elkaar. Als je muziek hoort, kun je bijna niet stil blijven zitten, hoe werkt dat dan in de hersenen? Bij hele mooie studies die over muziek gaan, zie je dan ook dat motorische gebieden, zowel in de schors als onder de schors betrokken zijn. Bijvoorbeeld bij studies over liedjes met en zonder tekst, of studies die betrekking hebben op het anticiperen wat er in de muziek gaat komen. Wat een verrukking trouwens als dat wat je verwacht te gaan horen in de muziek, ook inderdaad gebeurt! Een super dopamineprikkel die je alleen nog maar doet verlangen naar meer en meer. Tenslotte laat Erik zien dat muziek een indrukwekkend positief effect kan hebben op dementerende mensen, en dat een recente studie heeft aangetoond dat ook motorische gebieden hiervoor verantwoordelijk zijn.

Rick Scholte

Dr. ir. Rick Scholte is een innovatieve, oplossingsgerichte geest die ondernemerschap en techniek in de juiste verhouding combineert. Hij sloot zijn studie elektrotechniek aan de Universiteit Twente in 2004 af met een nieuwe geluidsvisualisatietechniek. Met deze techniek heeft hij allerhande producten van Philips stiller helpen maken, van dvd-branders tot MRI scanners. Op 19 april 2017 is hij verkozen tot Ingenieur van het Jaar 2017.

Hinderlijk geluid wordt zichtbaar

Iedereen heeft thuis of op het werk wel eens last gehad van vervelende piep-, zoem- of bromgeluiden en weet niet goed waar deze stoorzender vandaan komt. Rick Scholte ontwikkelde een camera om hinderlijk geluid op te sporen en te verhelpen. Geluid is een trilling van lucht, de camera maakt het geluid zichtbaar en verhelpt het geluidsoverlast. Dat is niet alleen fijner, maar ook goed voor de gezondheid. Daarnaast wordt de camera ook ingezet bij het produceren van apparaten (koffiezetapparaat, cv-ketel etc.) zodat deze producten stiller in gebruik worden. Scholte vertelt tijdens de Nacht van de Wetenschap hoe hij met een camera dit geluid opspoort en zichtbaar maakt.

Videofragment

Sorama visualiseert hinderlijk geluid:

<http://www.stw.nl/nl/content/sorama-spoort-hinderlijk-geluid-op>